

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

U-Svängen

Informationsblad från Länsbygderådet i Västmanland Nr 4/2023 • Dec

**LÄNSBYGDERÅDET
I VÄSTMANLANDS LÄN**

Upplaga 250 ex

**GOD JUL
GOTT NYTT
2024!**

HELA FAGERSTA BAKAR 3

**NORRBY
BYGDEGÅRDSFÖRENING 4**

TÅG I BERGSLAGEN 5

**OFRIVILLIG ENSAMHET
BALANS MELLAN STAD OCH LAND I EN NY TID 6**

**SÖK TILL
ÅRETS LOKALA UTVECKLINGSGRUPP I VÄSTMANLAND 7**

Redaktörens ruta

Så är det då dags igen för Jultomten att komma. Den mörka höstens tunga dagar är över och dagarna börjar sakta bli längre och ljuset kommer tillbaka. Nya året är snart här och alla nya löften förhoppningar och planer skall bli verklighet.

Jag skall ägna mera tid åt min hobby, fågelskådning. Det har varit mitt nyårslofte i många år nu. Sen kommer den där besvärliga verkligheten och ställer till det. Alltför mycket och alltför många vill få utrymme i min kalender och jag är usel på att säga nej. Men det är säkert ändå mycket värre om ingen frågade efter om man finns eller ej.

I det här numret av U-Svängen har jag tillåtit mig att fundera lite om den ofrivilliga ensamhetens förbannelse och följsjukdomar. Vad kan vi i föreningar och byalag göra för att bistå de som drabbats? Hör gärna av dig om du har tankar, åsikter eller idéer i den frågan.

Jag har också varit och hälsat på hos Norrby Bygdegårdsförening som efter en del bekymmer gjort en omstart med nya och entusiastiska eldsjälur i ledningen. Har även hunnit med att fundera lite om Tåg i Bergslagen och det nya bolag som utsetts som ny entreprenör för driften där.

Med en förhoppning om stora och spännande utvecklingsprojekt i vårt läns landsbygdsföreningar under 2024 önskar jag er alla en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År!

Inge Larsson
Tel: 070-665 45 43
E-post: virsboinge@telia.com

HELA SVERIGE.
Hela Sverige ska leva!

LÄNSBYGDERÅDET
I VÄSTMANLANDS LÄN

HELA SVERIGE SKA LEVA/ VÄSTMANLAND

är en ideell förening. Rådet ska vara länken mellan centrala, regionala, kommunala och lokala aktörer. På så vis kan den lokala utvecklingen främjas.

Vill du eller dina kontakter läsa U-Svängen på nätet, gå till www.helasverige.se och klicka på "Välj länsbygderåd" för att se Västmanland.

GOD JUL GOTT NYTT 2024!

ORDFÖRANDE HAR ORDET:

Minus 17 grader ute nu men inne är det varmt och gott med eld i vedspisen. Förberedelserna inför Landsbygdsriksdagen 2024 i Nyköping pågår för fullt och vi i Länsbygderådet börjar nu söka medel från våra kommuner med flera för att kunna erbjuda fler att följa med. Den äger rum 24–26 maj och vi åker ner redan på torsdagen då Hela Sverige ska leva håller sitt årsmöte då. Gå gärna in på helasverige.se för att läsa mer.

Jag och Gunilla Elander från styrelsen samt Monika Hjort från Baggbrons Byalag deltog på Föreningsmötet i Stockholm där Årets Lokala Utvecklingsgrupp i Sverige bland annat presenterades. Gunilla och Monika tillhör båda Baggbrons Byalag som tog hem priset i Västmanland och vilka vi nominerade till Riksorganisationen. Vi väntade med spänning på resultatet. Tyvärr vann de inte utan priset gick till Emilkraften i Marianne-lund, som är väl värda priset.

Priset till Årets landsbygdsutvecklare gick till Erik Berg och Tinna Harling för deras Egnahemsfabriken.

Som Årets Kommun utsågs Sollefteå.

Ett stort GRATTIS till er som vann utmärkelserna!

Save the date: 16 mars planerar vi en helldagskonferens här i Västmanland där vi bland mycket annat utser Årets Lokala Utvecklingsgrupp 2023. Så håll utkik efter inbjudan till nomineringen och sedan konferensen som vi skickar ut.

25 april kommer vi att hålla årsmötet med inbjuden föreläsare

Med önskan om en riktigt God Jul och ett Gott Nytt År

Helen Fablin, Ordförande

SAVE THE DATES!

Länsbygderådets styrelse hade i mitten på oktober ett höstmöte i Surahammar. Här är några datum för aktiviteter som vi ber dig notera i din kalender.

16 mars kl 10-16

Marskonferens med korande av Årets utvecklingsgrupp, föreläsningar och grupparbeten.

25 april kl 18

Årsmöte med föreläsning i något spännande ämne.

Vi återkommer med mera information om detta i speciella utskick och i kommande nummer av U-Svängen.

Adressändringar

Vi i styrelsen för Länsbygderådet lägger ofta våra styrelsemöten som besök ute hos våra medlemsföreningar. Vi har vid dessa besök ofta konstaterat att vi saknar rätt adress till er i föreningarna. Det innebär att vår information inte går till aktuell och rätt person.

Om du som får U-Svängen känner att du inte längre är rätt person att representera den förening som står som mottagare skulle vi uppskatta om du meddelade det till vår ordförande Helen Fahlin.

Tel: 070 511 14 38
E-post: helen.fahlin@helasverige.se

På förhand ett stort tack för din hjälp!

Det var god stämning och full fart i köket.

Segrarna Elin Englund och Saga Håkansson

Samiya Mohamud Ali och "Vilda Matilda" Löfgren testar bakverken.

Hela Fagersta bakar

Vi fick en annons från en av våra läsare som gjorde oss nyfikna. Det var Fagersta kommun som via ungdomsprojektet "Din idé" anordnade ett veckoslut då alla kommunens ungdomar i åldern 16–23 år inbjöds till tävlingen Hela Fagersta bakar.

Man höll till i Risbroskolans hemkunskapslokaler och anmälningslistan blev snabbt fulltecknad med 34 ungdomar. På lördagen var det kvalificerande bakning av kladdkaka eller paj och på söndagen genomfördes semifinal med muffinsbak och finalen avgjordes med bakning av var sin tårta.

Segrare blev paret Elin Englund och Saga Håkansson. Hela bakningen livesändes på Tiktok.

Man skulle kunna säga mycket om det här evenemanget. Det visar på hur kommunen kan nå framgångar i att engagera ungdomar i ett gemensamt projekt. Kommunen startade ett projekt för att ge ungdomarna fritt fram att komma med idéer om vad de ville göra. När idéerna lämnats in så valdes de bästa ut och fick 50 000 kronor var som bidrag för finansiering av genomförandet.

Nu ser ungdomarna framåt med nyfikenhet på vad som blir nästa aktivitet. Vi tar upp detta projekt, "Din idé" som ett tips för andra kommuner, föreningar och ungdomar. Att våga tänka i nya banor skapar engagemang och intresse bland de flesta och kanske mest hos ungdomar. Grattis Fagersta till ett kreativt nytänkande.

Inge Larsson

Skolor i hela landet!

Nu har vår riksorganisation kommit ut med Balansrapport nummer 10 som tar upp frågan om just skolor i hela landet. Det är en alldeles utmärkt skrift som pekar på den ojämlika centraliseringen av mindre orters skolor till städer och kommunala centralorter. Vilket innebär att de mindre orterna också blir mindre attraktiva som inflyttningsplatser för barnfamiljer.

Visst är det så att den mindre skolan blir något dyrare att driva än den större skolan. Men det är också belagt att tryggheten och ofta kunskaperna blir bättre där elever blir sedda och bekräftade.

I Balansrapporten finns många tänkvärda uppgifter. Till exempel så påstår 4 av 10 familjer att de inte kan se någon framtid på orten om grundskolan stängs. Då kommer de att flytta. Detta är oroande då det i de flesta kommuner pågår en tydlig trend på att de mindre landsortsskolorna läggs ner och förs samman till stora operonliga enheter i de kommunala centralorterna. Det måste finnas utrymme att lägga in flera parametrar än ekonomi i utvärderingen av skolresultaten. Livskvaliteten och tryggheten är två sådana parametrar som ofta försämrars då man för samman elever till stora utbildningscentran.

Här finns mycket att läsa och mycket tänkvärt att ta del av både för de som känner hotet mot skolans fortlevnad och de som kämpar för att få tillbaka skolan till hemorten.

Balansrapport nr. 10 "Skolor i hela landet" kan rekvideras från "Hela Sverige ska leva", tel 010-489 13 50.

Inge Larsson

*Inför det här numret av U-Svea
Bygdegårdsförening vars Bygdegård
i Norrby socken, i landskapet
I socknen finns flera små byar
in eller har få medlemmar m
Samma sak var på väg att hä*

NORRBY

BYGDEGÅRDSFÖRENING

Norrby Bygdegård står redo för en omstart.

Föreningens nya ordförande Marie Löfgren flankerad av eldsjälarna Bengt Vilén till vänster och Mattias Söderäng till höger.

Bygdegården byggdes 1937 då socknens innevånare tyckte att det var hög tid att få en egen samlingslokal. De största bondgårdar satsade 200 kronor var som startkapital och nästan alla deltog i byggandet med eget obetalt arbete. Det blev full fart på verksamheten

berättar Bengt Vilén som själv var med och dansade i lokalen i slutet på 50-talet.

– Vi var ofta ett par hundra personer på danserna då, säger Bengt och ler vid tanken på dessa danser.

I slutet på 50-talet gick bygdegården igenom en stor renovering med utbyggnad av kapprum och inomhustoaletter.

För några år sedan drabbades gården av att värmesystemet frös sönder. Det blev kostsamt och intresset för Bygdegården falnade både hos styrelsen som tyckte uppgiften blev övermäktig och allmänheten som inte tyckte sig kunna vara där. Rykten spreds och den negativa spiralen blev obarmhärtig. Skulle Bygdegården läggas ner?

För ett år sedan fick föreningen en ny styrelse

bestående av fem personer och med Marie Löfgren som idéspruta och ordförande. Hon poängterar att man fortfarande har ekonomiska problem men att man har siktet inställt på en positiv framtid med många aktiviteter och större uthyrning. Aktiviteterna har nu startats upp och man har Tisdagsträffar där man träffas ett par timmar och gör det som för stunden passar eller bara tar en fika tillsammans. Man har återstartat en bordtennisgrupp och man har Loppis två gånger om året. I år har man haft två föreläsningkvällar, den ena om Salaligans härjningar drog väldigt många besökare. En annan stor aktivitet i föreningen har varit den årliga julgransplundringen som tidigare var föreningens stora aktivitet och något av en hemvändardag för de som flyttat från socknen. ”Den statusen skall vi återerövra”, säger föreningens nya ordförande som också berättar att man i början

ängan besökte vi Norrby
Bydegård ligger en mil öster om Sala,
Uppland och i länet Västmanland.
Bydegård som mer eller mindre somnat
med begränsad verksamhet.
Norrby Bydegårdsförening.

på det nya året skall fortsätta med tisdagsträffarna och att en cirkel i Beredskap kommer att startas. Man undersöker också möjligheterna att genomföra olika kulturella evenemang.

Nysatsningen i föreningen har gjort att man ökat medlemsantalet med 50%. Visserligen från låga 50 till 75 personer. Men detta är bara en början, säger Marie Löfgren.

Vi på U-Svängen och vi i Länsbygderådets styrelse är imponerade av med vilken målmedvetenhet bydegårdens styrelse tagit sig an föreningens problem och lyckats svänga inställningen från pessimism till att "allt är möjligt". Vi vill säga ett stort grattis och lycka till i fortsättningen med ert för hela bygden viktiga arbete.

Inge Larsson

Tåg i Bergslagen

Från 10 december körs Tåg i Bergslagen av ett nytt bolag VR Sverige AB som är ett dotterbolag till VR Group i Finland som i sin tur är ett helägt statligt företag sedan 160 år bakåt i tiden. Tåg i Bergslagen är inte VR:s första etablering i Sverige. Man kör redan Pågatågen i Skåne och Östgotapendeln i Östergötland. Dessutom kör företaget lokaltåg, spårvagnar och bussar åt SL i Stockholm.

VR Sverige AB har 3000 medarbetare, 520 bussar, 180 tåg och 70 spårvagnar. Företaget har även tecknat ett avtal med Västmanland om ersättningsbussar vid eventuella tågproblem.

När VR Sverige AB nu tagit över driften så försvinner möjligheten att i god tid köpa billiga biljetter. Alla biljetter kommer att ha samma pris oavsett när man köper dem.

Minimikrav på moderna kommunikationer är att tågen kommer och går enligt annonserad tidtabell. Det har varit både så och så med den saken i flera år och kritiken har varit bitvis mot tidigare avtalspartner. Arbetspendlare och skolelever har blivit stående på perrongerna då tågen bara inte kommit. Detta har gällt både sommar och vinter. I Virsbo där tågstoppet ligger tre km från samhället har detta ibland varit något av en katastrof då matarbussen från samhället inte inväntar tågavgången. Att stå på en perrong då vinterkylan kryper innanför skinnen skall ingen resenär behöva utstå. Åtminstone inte om man reser med ett modernt och ansvarstagande transportföretag.

Trafiken på Bergslagspendeln blir till att börja med samma som tidigare med undantag för att man också planerar halvtimmestrafik. Denna trafik kommer dock att ha så kallad

"skip stop" tidtabell. Det vill säga att tåget ej stannar på alla stationer. Här verkar det som om VR Sverige AB och Region Västmanland gjort en ödesdiger tankekurva. Ängelsberg, Virsbo och Ramnäs blir sådana platser där halvtimmestågen bara susar förbi. I Surahammar som utöver tågtrafiken har bussar till Västerås var tjugonde minut skall dessa tåg dock stanna och i Fagersta planeras stopp vid både Fagersta norra och Fagersta Central. Detta har påtalats och man får hoppas att beslutsfattarna är så prestigelösa att de vågar tänka om.

Kanske kan de som bor efter denna tågsträcka återigen börja hoppas på att återfå den direktlinje till Stockholm som tidigare fanns och vilken kommunerna var med och betalade mångmiljonbelopp för. Avsikten då var att dessa pengar skulle användas till att förbättra spårkapaciteten vid infarten till Stockholm. Men det är ju en helt annan sak. Nu får vi till att börja med glädjas åt det nya och hoppas att Bergslagspendeln lyckas återvinna resenärernas förtroende och bli det moderna resealternativ som alla önskar.

Inge Larsson

Kommer halvtimmestågen bara att passera Virsbo?

Ofrivillig ensamhet

Genom mina sociala engagemang kommer jag ganska ofta i kontakt med personer som känner sig ensamma och bortglömda. Jag blir mer och mer övertygad om att den ofrivilliga ensamheten är en mycket svårare sjukdom än vad man kan tro. Därför har jag de senaste veckorna studerat vad forskare säger i frågan. Detta har stärkt mig i mina åsikter. Forskarna är ganska eniga om att ofrivillig ensamhet är en hälsofara som kan leda till depressioner, risk för hjärt- och kärlsjukdomar, stroke och demens.

Det är lätt att förledas att tro att det bara är gamla och ensamma som lider av den ofrivilliga ensamheten. Detta är i lika stor, och kanske än större omfattning, något som också drabbar de ungdomar som inte klarar alla de krav som ställs på dem. De skall vara duktiga i skolan, vara vackrast i klassen, hänga med på digitala medier, tåla smädelser och klara av en massa andra förpliktelser. Detta har lett till att många elever skolkar och stannar hemma. De blir ensamma och rädda och får svårt att bryta ensamheten och ta sig tillbaks till ett normalt liv igen. I en stor undersökning gjord i vårt län finns det högstadielklasser där 74% av flickorna uppger att de är psykologiskt otrygga och 9% funderat på att ta sitt liv. Hemska och skrämmande siffror.

Vad har då detta med landsbygdsutveckling att göra? Min åsikt är att den ofrivilliga ensamheten är en samhällsfråga som bara kan lösas av samhället gemensamt. Vi har inte råd vare sig moraliskt, mänskligt eller ekonomiskt att ha ett samhälle som producerar ensamma och olyckliga människor. Här är jag övertygad om att våra landsbygdsföreningar och byalag kan göra skillnad genom att ta vår del av kakan. Man kan ordna enkla trivselträffar eller diskussionskvällar med eller utan målinriktade diskussioner. Måhända är det ett program vi tillsammans kan lägga upp för hela länet. Kanske en fråga för vår marskonferens?

Inge Larsson

BALANS MELLAN STAD OCH LAND I EN NY TID

När Landsbygdsriksdagen skall genomföras nästa år står Hela Sverige skall levas länsavdelning i Sörmland som värdar.

– Välkommen till Sörmland och Nyköping för att se framtidens landsbygd där entreprenörer och föreningar redan har tagit tydliga kliv in i framtiden. Våra landsbygder i Sörmland växer mer än våra centralorter, något som vi är mycket stolta över säger, Peter Eklund från Hela Sverige ska leva Sörmland.

Den 23 maj smygstartar evenemanget med Hela Sverige ska levas årsmöte på Sörmlands museum. Många av deltagarna kommer redan på torsdagen för att ha egna nätverksträffar innan Landsbygdsriksdagen inleds för fullt på fredagen. Vi i Västmanland brukar ansluta denna dag.

Den 24 maj inbjuds deltagarna till 20 intressanta temaresor med över 100 olika besöksmål som ligger runt om i hela länet. På kvällen blir det formell invigning av Landsbygdsriksdagen vid en intressant plats i Nyköping. Där blir det mingel och festligheter.

Den 25 maj inleds med intressanta talare som sätter fokus på samhällsutvecklingens påverkan på våra landsbygder och ger inspiration om hur vi kan var med och utveckla dessa. På eftermiddagen blir det partiledarsamtal om regional landsbygdsolitik och lördagen avslutas med den sedvanliga och festliga bankettmiddagen.

Den 26 maj ägnas förmiddagen åt bra samtal mellan personer med starka åsikter. Dagen, och Landsbygdsriksdagen, avslutas med en god och närproducerad lunch.

Under januari kommer det detaljerade programmet ut och efter det blir det möjligt att anmäla sig. Om du är intresserad att delta kan du kontakta någon av oss i Länsbyggerådets styrelse för mer information om eventuell samåkning i buss. Kontaktuppgifter finns på baksidan av U-Svängen.

Nu är det dags!

Sök till "Årets lokala utvecklingsgrupp i Västmanland!"

Prissumman är hela 10 000 kronor och alla föreningar, byalag och utvecklingsgrupper som är medlemmar i Länsbygderådet kan söka. Vinnaren koras vid Länsbygderådets marskonferens. Dessutom kommer en nominerad grupp kostnadsfritt få sända med en representant till Landsbygdsriksdagen. Vilken grupp det blir avgörs genom lottdragning.

Att söka till Årets utvecklingsgrupp i Västmanland är enkelt. Det finns inga formella krav på hur en ansökan skall se ut. Skriv och berätta om er förening och vad ni gjort under 2023. Underteckna och ange kontaktuppgifter. Svårare än så är det inte. Länsbygderådets styrelse är enväldig jury och deras beslut kan ej överklagas.

Ansökningarna skall ha inkommit till vår sekreterare senast den 31 januari 2024:

Gunilla Elander
Baggbro 46
739 91 Skinnskatteberg
e-post: gunilla.elander@hotmail.com

Grattis till vinnarna!

Hela Sverige ska leva, HSSL, har nu korat vinnare i Årets lokala utvecklingsgrupp, Årets kommun och Årets landsbygdsutvecklare.

Till Årets lokala utvecklingsgrupp hade vi i Västmanland nominerat Baggbrons byalag som har gjort väldigt mycket för sin hembygd men det räckte den här gången inte ända fram till seger. Segrare blev Emilkraften i Mariannelundsbygden för att under lång tid ha skapat nytta i lokalsamhället.

Utmärkelsen Årets kommun gick till Sollefteå för att de konsekvent sätter landsbygdsfrågorna högt på agendan och följer upp med politiska prioriteringar.

Utmärkelsen Årets landsbygdsutvecklare gick till Erik Berg och Tinna Harling från Egnahemsfabriken på Tjörn. I fabriken tillverkar människor både bostäder och framtidstro.

Vi i Västmanland säger ett stort grattis till alla er vinnare som fått de fina utmärkelserna!

NATURRUTAN

Stjärntmes

Nu så här strax före jul vill jag presentera fågelbordens charmtroll stjärntmesen. Man ser dem ofta klängande omkring i små familjegrupper längst ut i trädens yttersta grenar.

Vid första anblicken ser stjärntmesen ut som en liten snöboll med en lång stjärt. Huvud och undersida är vita och den långa stjärten är svart med tydliga vita kanter. Ryggen är också svart och har oftast vinröda inslag. Det går inte att ta fel på stjärntmesen om man får syn på den.

Om du hänger ut talgbollar och helst sådana med hampfrön och andra små frön i så kan det hända att du har tur och får besök av stjärntmesarna. De älskar nämligen dessa energirika godsaker. Och de behöver all energi de kan få för att överleva de kallaste vinterdagarna. Det sägs att de på nattkusten sitter tätt i en rad och turas om att sitta ytterst för att kunna behålla värmen och inte frysa ihjäl. Jag vet inte om det stämmer eller bara är ett mänskligt önsketänkande för en art som man önskar att det skall gå bra för.

Inge Larsson

**HELA
SVERIGE.**

*Hela Sverige
ska leva!*

LÄNSBYGDERÅDET I VÄSTMANLANDS LÄN

HÖR AV DIG!

Utnyttja möjligheten att berätta om din förening! Vad jobbar ni med? Hur kom ni igång? Planer?

"Ingen kan skriva" säger ni — bara ring eller maila till Inge Larsson, så får ni hjälp med att berätta!

Alla kontaktmöjligheter vid Inges bild här intill!

Du kan kontakta vem du vill bland styrelsens medlemmar – adresser här intill. Välkommen att höra av dig!

POSTADRESS:

Hela Sverige ska leva/
Länsbygderådet i Västmanland
c/o Gunilla Elander
Baggbro 46
739 91 Skinnskatteberg

Länsbygderådets styrelse 2023

Ordförande
HELEN FAHLIN
Korsbacksvägen 17
737 91 Fagersta
070-511 14 38
helen.fahlin@helasverige.se

Kassör
NILS-GUNNAR NILSSON
Rikshusvägen 1 A
722 33 Västerås
021-604 58, 073-638 10 78
nigun44@gmail.com

Sekreterare
GUNILLA ELANDER
Baggbro 46
739 91 Skinnskatteberg
070-656 60 40
gunilla.elander@hotmail.com

U-Svängen
INGE LARSSON
Kvarnängsvägen 10
730 61 Virsbo
070-665 45 43
virsboinge@telia.com

YLVA PETERSSON
Tallholmen, Ekholmen
736 93 Kungsör
076-72 77 212
ylvapettersson@gmail.com

MARLENE CARLSSON
Sotvretsvägen 4 A
739 30 Skinnskatteberg
073-665 20 80
balibuddha@hotmail.com

ANSVARIG UTGIVARE AV U-SVÄNGEN: Länsbygderådets ordförande Helen Fahlin.

Skickas till länets ca 110 lokala utvecklingsgrupper, kommunala tjänstemän, turistbyråer, organisationer som Coompanion, LRF, ALMI med flera samt myndigheter som Länsstyrelsen och Landstinget.